Oulu 11.10.1970

PANU:

SEITSEMÄN VELJESTÄ / 100

"Seitsemän Weljestä" on painettu Nowellikirjastoon w:na 1870. Koska ei romani ole kirjakaupassa saatawana ja sen wuoksi useimmat eiwät ole sitä lukeneet, pyydän saada lyhyesti kertoa sen sisällön, joten pääajatuskin paraiten tulee näkywiin."

Sanat ovat "Pohjalaisten (osakunnan) wuosijuhlassa 9. p. Marrask. 1872" pidetystä esitelmästä, "Tehnyt E. A." Olen lainannut ne tähän Kirjallisen Kuukauslehden 1872-vuoden lokamarraskuun numerosta 10—11. Kuukauslehti julkaisi esitelmän otsikoin Runoilija Alexis Kiwi. Siihen aikaan nimi aina kirjoitettin x:llä, ja minun tekisi mieli edelleenkin kirjoittaa niin. Tämä esitelmä on varmasti(!) ensimmäinen Alexista pidetty esitelmä, mutta jo tässä vaiheessa kirjailijamme oli "poissa tästä maailmasta". Esitelmöitsijä sanookin: "Runoilijan nykyinen sielu ja ruumiin tila on kaikille tunnettu. Maallisesti ei siis hänelle woi kunnioitusta ja kiitosta osoittaa. Mutta hengellinenkin welka on maksettawa. Me olemme onnellisemmat tämän seikan suhteen, kuin woisi olla. Kiwen aikalaiset woiwat, näette, wieläkin kewentää jälkimaailman tuomion siten, että he joitse ottawat huolelliseen hoitoon sen perinnön, jonka runoilija on kansallensa jättänyt. — — Minä katson suureksi onneksi saada Kiwestä puhua juuri läsnä olewalle seuralle. Meidän seurahan kuuluwat näette jo ennestään usei(i)mmat kowa-onnisen runoilijan ystäwistä ja kunnioittajista."

Puhuja viittaa tässä osakunnan vanhoihin partoihin, Cygnaeukseen, Snellmaniin, Z. Topeliukseen, Yrjö-Koskiseen, J. W. Calamniukseen, joka oli kuraattori ym. Vantaankosken partaalla kasvaneen Stenvallin pojan ystävistä monet olivat jopa Merikosken kuuluvissa eläneitä.

Nyt on kulunut 100 vuotta Seitsemän veljeksen painatuksesta, niin kuin alkusitaatista ilmeni ja varmasti jo tähän mennessä on lehdistäkin näkynyt. Eilen, Kiven päivänä tapausta juhlittiin mm. Kansallisteatterissa, jonne Seitsemän veljeksen juhlavuoden valtuuskunta oli järjestänyt itsensä Urho ja Sylvi Kekkosen suojeluksessa kansalaisjuhlan "arvokkaalla ohjelmalla". Tätä painettaessa istun siellä minäkin monenmonia muistoja verestämässä.

Romaania selostettuaan esitelmöitsijämme 1872 toteaa: "Tästä kertomasta jo nähdään, että romaanin pääjohdanto on merkillinen ja suuremmoinen." Veljesten luonteita selostettuaan hän sanoo: "Sama omituinen alkuperäisyys ilmestyy luonnon kuwaamisessa. Ensi kerran peräti suomalainen runoilija kuwailee Suomen luontoa, sekä sen iloista ihanuutta että synkeätä jylhyyttä."

"Suloisen "rauhan taiwaassa ja maassa" owat Runeberg ja (Lars) Stenbäck woineet kuwata niinkuin Alexis Kiwi tässä, waan eipä moni muu."

"Entäs romanin moitteen= alaiset kohdat, kysynee joku kuulijoistani, eikö niitä olekkaan? Kirjassa on todella kohtia, jotka lukijaa loukkaawat; mutta ne owat wähäpätöiset ansioiden suhteen. Ne pistäwät jokaisen silmään ja owat jo saaneet tilastollisen tutkijansa; suokaa minulle onni olla ensimäinen, joka näinkään yleisesti saa huomauttaa joistakuista kirjan ansioista."

E. A. viittaa tässä professori Aug. Ahlqvistiin, jonka ensimmäiseksi ehättäneestä murhaavasta ymmärtämättömästä arvostelusta jo tuolloin oli kulunut kaksi vuotta.

"Runoilijan kieli on useinkin kieliopin kannalta wirheellistä. Sitä ei käy kieltää, ehkä hän itse oli wakuutettu käytetyn kielensä kaikinpuolisesta kelwollisuudesta. Kuitenkin on hän oiwallisesti edistänyt kielemme käytäntöä korkeimmissa runollisissa aineissa."

"Suuremmoisella tawalla on Alexis Kiwi meidän dramallista kirjallisuuttamme edistänyt. Hänen maineensa on Suomessa pysywä, niin kauan kuin runollisuutta meidän saloilla ja tasangoilla rakastetaan."

Näissä lainauksissa ja tuossa 98 vuoden takaisessa esitelmässä on jo sanottuna yllättävän paljon siitä oleellisimmasta, mitä Kivestä tähän mennessä on sanottu. Samalla meidän sopii huomata estelmöitsijän sen-aikaiseksi Suomen kirjakieleksi yllättävän sujuva ja runollinen kieli.